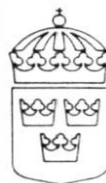

Motion

1988/89:So612

av Carl Bildt m. fl.
Familjepolitiken

Mot.
1988/89
So612

Innehåll

Sammanfattning	2
1 Stärk familjen – moderat familjepolitik	3
1.1 Familjen är grunden	3
1.2 Alla familjer är olika	4
2 Familjepolitiken i vår omvärld	4
3 Den socialdemokratiska familjepolitikens sammanbrott	5
3.1 Resultatet djupt orättfärdigt	6
3.2 Barnomsorgsmålet håller inte	6
4 Bidragsberoendet ökar	6
5 S-förslaget om utbyggd föräldraförsäkring	8
5.1 Sämst ställda får mindre än en tiondel	8
5.2 Familjeplanering av imponerande mått	8
5.3 Resonemanget håller inte	9
5.4 Dyrt att förvärsarbete	9
6 Vårdnadsbidrag för rättvisa och valfrihet	10
7 Familjen och skatten	10
7.1 Skatt efter försörjningsbörd	10
7.2 Avdrag för barntillsynskostnader	11
7.3 Bättre för ensamföräldrar och underhållsskyldiga	11
7.4 Bilavdrag för småbarnsföräldrar	12
7.5 Existensminimireglerna	12
8 Socialbidragen och barnfamiljerna	13
9 Begränsa behovet av bostadsbidrag	14
10 Värdesäkra garantin ivån inom föräldraförsäkringen	15
11 Barnomsorgen	15
11.1 Trygghet och kontinuitet i omsorgen	15
11.2 Bristen på personal	15
11.3 Barnomsorgens mål och innehåll	16
11.4 Rättvisa statsbidrag för mångfald och valfrihet	17
11.5 Familjedaghemmen och dagbarnvårdarna	18
12 Familjepensioneringen	18
13 Hemställen	19

Sammanfattning

Mot. 1988/89
So612

Familjen utgör grunden för vår samhällsordning. Föräldrarna skall ha huvudansvaret för barnens vård och fostran.

Moderata samlingspartiet har under en lång följd av år påtalat barnfamiljernas ofta utsatta ekonomi och den socialdemokratiska familjepolitikens styrning av familjerna.

Familjepolitiken måste i stället utformas så att familjerna får rätt och möjlighet att ta sitt ansvar på det sätt som passar bäst i olika stadier av livet.

Familjernas valfrihet och självbestämmande måste vidgas inom bl.a. barnomsorg, boende, skola och sjukvård. De skall under olika skeden av sitt liv med det allmännas stöd men utan dess styrning kunna välja de alternativ som passar dem bäst. Detta sker bäst genom ett system där stödet går direkt till den enskilde i stället för till t.ex. kommun eller landsting.

I en borge rlig trepartimotion föreslås bl a att ett vårdnadsbidrag och en motsvarande avdragsrätt för barnomsorgskostnader införs för alla barn mellan ett och sju års ålder . Regeringens förslag till utbyggd föräldraförsäkring avslås.

I motsats till förslaget om utbyggd föräldraförsäkring, som ger de sämre ställda mindre än en tiondel av vad de bäst ställda får, är vårdnadsbidraget lika mycket värt för alla barn. I stället för en successiv utbyggnad av föräldraförsäkringen med sex månader innebär vårdnadsbidraget en utbyggnad med sex år. Vårdnadsbidraget kan användas oavsett om föräldrarna arbetar hemma eller förvärvsarbetar och oberoende av vilken barnomsorg föräldrarna väljer.

Utöver detta lägger moderata samlingspartiet bl a följande förslag för att ytterligare vidga familjernas självbestämmande och trygghet:

- Familjen skall kunna leva på sin lön. För att familjepolitiken verkligen skall innebära ett stöd, en trygghet och en bättre utjämning mellan familjelivets olika stadier måste hänsyn vid beskattningen tas till den ekonomiska bärkraften. Detta bör ske genom ett grundavdrag på 15 000 kronor för alla barn vid den kommunala beskattningen.
- Vård av barn måste alltid betraktas som ett värdefullt arbete. Reglerna för existensminimibidrag och socialbidrag ändras så att vård av egna barn jämställs med motsvarande förvärvsarbete.
- Avdragsrätten för underhållsskyldiga föräldrar förbättras.
- Garantibeloppet i föräldraförsäkringen får inte fortsätta att släpa efter. Det bör höjas till 1/365 av basbeloppet per dag, vilket för 1989 innebär 76 kronor om dagen.
- Statsbidragen till barnomsorgen görs rättvisa. Alternativ barnomsorg som uppfyller kvalitetskraven skall ha rätt till samma statsbidrag som den kommunala. Missgynnandet av familjedaghem och deltidsförskolor måste upphävas.
- Avdragsrätten för barn tillsyn liksom vårdnadsbidraget bör successivt byggas ut.
- Möjlighet att begära "giftorätt" i under äktenskapet intjänade ATP-poäng bör införas. Villkoren för tecknande av frivilliga tilläggsförsäkringar måste förbättras. Till detta kommer det gemensamma borgerliga

I Stärk familjen – moderat familjepolitik

I.1 Familjen är grunden

Familjen utgör grunden för vår samhällsordning. En fungerande familj ger trygghet i livets olika skeden. Det är i första hand genom familjens försorg som de unga lär sig grundläggande värderingar och normer samt att ta ansvar och visa hänsyn. För de äldre betyder fungerande familjer att ensamhet motverkas och att de får möta och ge omtanke och omsorg.

Med familj avser vi inte bara den traditionella kärnfamiljen utan också andra nära och fasta samlevnadsformer. Många lever som ensamföräldrar och har ensamma ansvaret för barnens försörjning och fostran. Man är en familj oavsett samlevnadsform.

Respekten för familjen som enhet och för dess integritet skall vägleda familjepolitikens utformning. Samtidigt är det viktigt att på olika sätt stödja och underlätta föräldrarnas fostrande roll. Det offentliga har också ett grundläggande ansvar för att ge hjälp och stöd i svåra situationer.

Äktenskapet, som är utformat till barnens skydd och makars ömsesidiga stöd, är den mest förpliktande och tryggaste samlevnadsformen, även om andra samlevnadsformer kan förenas med en stark sammanhållning. Skatte- och bidragssystemen får inte göra det ekonomiskt fördelaktigt att avstå från äktenskap, eftersom detta bl.a. har klara rättsregler till skydd för makar och barn.

Föräldrarnas ansvar för barnens fostran är en grundläggande rättighet och skyldighet. Fostran av barnen måste bygga på fasta normer och på förmåga att successivt ställa krav. Att visa kärlek – inte släpphänhet, fasthet – inte hårdhet samt konsekvens gentemot barnen kan låta enkelt. Men det kräver att föräldrarna har ork och tid för sina barn, tar del av deras bekymmer och glädjemen, ställer krav och sätter gränser. Framför allt kräver det att de kan förena detta med en ömhet och omtanke som låter barnen förstå att de är viktiga och omistliga.

Under lång tid fördes en politik som underminerade föräldrarnas tilltro till sig själva som fostrare. Institutionerna ansågs vara bättre än hemmet och familjen. Det gjorde föräldrarna osäkra på sig själva. På det sättet svek man barnen, eftersom barn behöver föräldrar med trygghet och självförtroende i sin fostrarroll.

Om de vuxna inte har tid och ork att engagera sig, bry sig om, reagera och säga ifrån tror barnen lätt att de vuxna är likgiltiga. Likgiltighet är nog det värsta ett barn kan möta. Det ger en känsla av att inte behövas och att inte vara något värde.

Sambandet mellan harmonin hos föräldrarna och harmonin hos barnen är stark. Studier av människor som på ett eller annat olyckligt sätt avviker – det kan t.ex. vara missbrukare eller kriminellt belastade – visar barndomsupplevelsens betydelse. Dessa människor har ofta bristfällig självkänsla, i stor

utsträckning därför att de inte upplevt att som barn älskas villkorlöst oberoende av egenskaper och prestationer.

Barn behöver den samhörighet, fostran och omsorg som familjen kan ge. Det är utifrån detta som den moderata familjepolitiken utformats. Vi vill ge föräldrarna möjlighet att verkligen vara föräldrar och att själva få ett större inflytande över den egna familjens situation.

1.2 Alla familjer är olika

Familjer är olika och har olika behov. Dessa växlar inte bara mellan familjer utan även inom familjer från barnens späda år upp till tonåren.

Det är av hänsyn till familjens olika önskemål som vi utformar våra familjepolitiska förslag. Det är familjen som bäst kan avgöra vad som passar i olika situationer. Detta är en förutsättning för bra och harmoniska familjeförhållanden både för barn och föräldrar. Politiska beslut får inte lägga hinder i vägen för föräldrar som vill ta ansvar för familjen på det sätt de anser vara bäst.

Vår principiella utgångspunkt är att stödet till barnomsorgen i stället för att gå till kommunen bör gå till föräldrarna själva. Först då får föräldrarna full möjlighet att ordna vården och omsorgen om barnen på det sätt de finner bäst.

Det kostar mera för en flerbarnsfamilj att leva än för ett hushåll utan barn. Ändå är skatteuttaget detsamma. Barnfamiljerna blir på detta vis alltmer beroende av det allmännas stöd. Detta vill vi ändra på. Familjen måste få möjlighet att göra sina egna val och ekonomiska prioriteringar.

Vi vill stärka familjens möjlighet att nå trygghet och att kunna vara tillsammans. Det grundlägger normer och värderingar som blir bestående hela livet. Att själva kunna fatta de avgörande besluten förstärker familjens trygghet.

Familjen utgör samhällets grund. Därför är det av avgörande betydelse att familjens ställning stärks. Det påverkar hela samhället i generationer framöver.

2 Familjepolitiken i vår omvärld

Det finns en utbredd uppfattning att välfärdspolitiken på olika områden skulle vara bättre i Sverige än i andra västeuropeiska länder. Så är långt ifrån alltid fallet. Utvecklingen har tvärtom lett till att Sverige på många områden släpar efter. Detta gäller inte minst för barnfamiljernas vidkommande. Vi har därför all anledning att också på detta område förbättra samarbetet med andra europeiska länder och ta lärdom av deras erfarenheter.

Familjepolitiken i Väst Europa skiljer sig på många sätt från den svenska. Familjen betraktas som en enhet, och de ekonomiska förutsättningarna för att ta hand om barnen på det sätt som föräldrarna föredrar är i allmänhet betydligt bättre.

Skattetrycket är mestadels väsentligt lägre än i Sverige. Till detta kommer att skattesystemet på olika sätt tar hänsyn till hur många som skall leva på familjeinkomsten. Detta kan ske genom att som i Frankrike dela upp familjeinkomsten efter antalet medlemmar och sedan beskatta var del för sig,

genom särskilda barnavdrag eller genom olika kombinationer mellan "delnings"- och avdragssystemen.

I flera länder som Västtyskland och Belgien kan familjerna välja mellan individuell beskattning och en familjebeskattnings som tar hänsyn till antalet familjemedlemmar.

I motsats till i Sverige är begreppet "skatt efter bärkraft" en realitet i de flesta länder. Detta innebär också en bättre utjämning än i Sverige mellan en familjs olika åldrar.

Barnfamiljernas ekonomi är också mestadels bättre i andra västeuropeiska länder än i Sverige. Detta innebär också mer tid för barnen.

Även på andra områden av familjepolitiken har Sverige mycket att hämta från andra västeuropeiska länder. Det gäller inte minst barnomsorgen och förskoleverksamheten.

3 Den socialdemokratiska familjepolitikens sammanbrott

Allt sedan 1930-talet, då makarna Myrdal pläderade för en radikal socialistisk barnuppfostran har den socialdemokratiska familjepolitiken präglats av en negativ syn på familjen. Föräldrarna har inte ansetts kvalificerade nog för att handha något så viktigt som barnuppfostran.

Denna negativa syn på familjen förstärktes ytterligare i den socialdemokratiska jämlikhetsrapporten 1969. Jämlikheten mellan föräldrar krävde enligt denna att alla föräldrar förvärsarbetade och gjordes ekonomiskt oberoende av varandra. Jämlikheten mellan barnen ansågs kräva att alla barn gavs samma vård och fostran i det allmännas regi.

För att styra familjerna i denna riktning har man använt flera metoder.

- För det första har familjernas ekonomi successivt försvagats genom kraftigt höjda skatter, som inte tar hänsyn till försörjningsbördan. Skatten på en och samma familjeinkomst blir t.o.m. högre ju ojämnare inkomsten är fördelad mellan makarna. Detta missgynnar särskilt de familjer där en förälder vill eller måste avstå från förvärsarbete helt eller delvis för att i stället kunna ägna mer tid åt barnen. Detta gäller i särskilt hög grad flerbarnsfamiljer.
- För det andra har det allmännas stöd ensidigt inriktats på den kommunala barnomsorgen. De som vill eller måste anlita andra alternativ har mestadels inte fått något motsvarande stöd. I stället har de på skattsedeln fått bidra till den allt drygare finansieringen av den kommunala barnomsorgen.
- För det tredje har trygghetssystemet allt mer ensidigt inriktats på föräldrar som förvärsarbetar. Detta är särskilt påtagligt med det nu aktuella förslaget till utbyggd föräldraförsäkring, där de försäkringsmässigt sämst ställda föräldrarna endast får en bråkdel i förhållande till de bättre ställda.
- För det fjärde anses föräldrar som tar hand om egna barn "avhålla sig från att arbeta". Detta påverkar också psykologiskt inställningen till deras arbete. Självfallet underlättar inte heller detta pappornas möjlighet att ta hand om sina barn.

Den socialdemokratiska regeringens politik är särskilt anmärkningsvärd

som allt fler undersökningar visar att familjerna själva föredrar en politik som medger valfrihet framför fortsatt ensidig inriktning på kommunal barnomsorg samt en politik som gör det möjligt för dem att klara sig på sina inkomster.

3.1 Resultatet djupt orättfärdigt

Det har också blivit uppenbart för allt fler att socialdemokraternas förment jämlika familjepolitik slår djupt orättfärdigt. Välavlönade, välutbildade och väletablerade familjer får en förhållandevis gynnsam behandling medan mindre välbeställda familjer missgynnas.

Detta bekräftas också av konsumentverkets rapport 1988/89:1 Mindre över... Den tyder på att klyftorna mellan arbetare-, tjänstemanna- och akademikerhushåll med ett par barn ökat ytterligare sedan regeringsskiftet 1982. "Medan akademikerhushållen endast fått vidkännas en standardsänkning på ungefär 200 kr (per månad) den senaste tioårsperioden har arbetarhushållens standard sänkts med upp till 600 kr". Rapporten bekräftar också att många barnfamiljer, trots det på papperet omfattande familjepolitiska stödet, har svårt att ägna tillräcklig tid åt barnen och samtidigt få ekonomin att gå ihop. Familjepolitiken förmår inte heller utjämna klyftorna mellan år med barn och år utan barn.

3.2 Barnomsorgsmålet håller inte

Också den ensidiga satsningen på den kommunala barnomsorgen håller på att bryta samman. Enbart i Stockholm står i dag 2 000 daghemsplatser och 300 fritidshemsplatser tomma. 60 avdelningar är helt stängda. Allt detta på grund av personalbristen. För varje dag som går säger allt fler upp sig, förtvivlade och slutkörda.

Socialstyrelsen konstaterar i sin anslagsframställning för nästa budgetår att det i förhållande till de kommunala utbyggnadsplanerna kommer att råda en brist på 85 000 platser inom den kommunala barnomsorgen 1991. 7 000 förskollärare och 1 500 fritidspedagoger kommer att saknas.

Samtidigt har allt fler föräldrar hamnat i en orimlig situation. Det har med regeringens politik blivit allt omöjligare för föräldrarna att ordna sin barnomsorg själva. Vars sig de vill det eller inte tvingas de in i ett beroende av den kommunala barnomsorgen. När denna, som nu allt oftare sker, sviktar står föräldrarna utan varje möjlighet att ordna för barnen. Beslutet om "full behovstäckning" 1991 framstår för allt fler föräldrar och anställda inom den kommunala barnomsorgen som ett direkt hårt.

Den socialdemokratiska familjepolitiken är vid vägs ände. Trots detta vägrar socialdemokraterna kategoriskt att ändra marschriktning.

4 Bidragsberoendet ökar

De kraftiga skattehöjningarna sedan regeringsskiftet 1982 har som nedan visas drabbat barnfamiljerna särskilt hårt. De har blivit ännu mer utsatta och beroende av bidrag och stöd. Det samlade familjestödet har dessutom allt mer förskjutits mot bidragen till den kommunala barnomsorgen samtidigt

som småhusägandet missgynnats trots att det är den boendeform som de allra flesta barnfamiljer föredrar. Allt detta har ytterligare minskat barnfamiljernas möjlighet att själva bestämma över sin tillvaro. Valfriheten har minskat och styrningen ökat.

Mycket få föräldrar har ekonomisk möjlighet att själva ta hand om barnen. Många har i stället tvingats öka sin arbetstid från kort deltid till lång deltid eller till heltidsarbete för att klara ekonomin. Därigenom har de fått mindre tid över för barnen. Andra har fått använda sina besparingar till löpande konsumtion eller nödgats låna av släktingar eller kreditinstitutioner. Hushållssparandet ligger sedan 1983 nära och numera t.o.m. klart under noll. Detta är unikt i vår del av världen och innebär att allt fler hushåll saknar en buffert för ekonomiska påfrestningar. Detta minskar givetvis ytterligare hushållens trygghet och möjlighet att planera.

"Den nya fattigdomen" har blivit ett begrepp. För de flesta hushåll innebär den inte ett liv i nöd, även om en mycket stor andel av barnfamiljerna i dag har en levnadsstandard som ligger under eller strax över socialstyrelsens norm för skälig levnadsnivå. Snarare tar den sig uttryck i att handlingsfriheten begränsas. En extremt hög beskattning gör dem beroende av bidrag för sin försörjning. Dessutom gör de höga marginaleffekterna att det inte går att genom eget arbete nämnvärt förbättra den egna standarden. De som bäst behöver en inkomstförstärkning får därigenom ofta behålla minst av denna.

En mycket stor grupp bidragstagare utgörs av ensamstående män utan barn. Hit hör också många frånskilda män som har betydande ekonomiska svårigheter på grund av underhållsbidrag, kostnader för att kunna träffa barnen och behov av ny bostad.

Bidragsberoendet har bl.a. följande orsaker:

- Den låga tillväxttakten i Sverige. Under en tjugårsperiod har Sverige i jämförelse med OECD i övrigt "förlorat" över 40 000 kronor per hushåll och år.
- Sedan regeringsskiftet 1982 har skatterna ökat med runt 60 miljarder kronor eller med ca 17 000 kronor per hushåll. Skattehöjningarna har särskilt hårt drabbat hushåll med låga inkomster och/eller stor försörjningsbörda. Det må gälla momshöjningen, de många höjningarna av el-, olje- och bensinskatterna eller det borttagna förvärvsavdraget som ju enbart har drabbat barnfamiljerna. Även de kraftiga höjningarna av löneskatterna har drabbat lågavlönade förhållandevis hårdast.
- Skattehöjningarna har för flertalet barnfamiljer varit betydligt större än de på papperet betydande ökningarna av barnbidragen. Flertalet barnfamiljer har under denna tid fått betala sina ökade bidrag minst dubbelt upp.
- Olika utredningar, t.ex. finansdepartementets s.k. ESO-grupp (Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi), visar att betydande delar av skattepengarna används till sådan verksamhet som främst kommer redan väletablerade, välutbildade eller välavlönade till del. Detta gäller inte minst den kommunala barnomsorgen, som långt oftare används inom akademikerhushåll och fåbarnsfamiljer än inom arbetarfamiljerna resp. familjer med flera barn.

5 S-förslaget om utbyggd föräldraförsäkring

Regeringen har nu lagt fram sin proposition om utbyggd föräldraförsäkring. Den 1 juli 1989 föreslås den byggas ut från nio till tolv månader enligt inkomstbortfallsprincipen (90 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten) varefter kommer tre månader på den s k garantinivån. Den 1 juli 1990 sker en utbyggnad till femton månader enligt inkomstbortfallsprincipen och den 1 juli 1991 till arton månader enligt inkomstbortfallsprincipen.

Vi kommer i denna motion att yrka avslag på förslaget. Det skulle ytterligare vidga orättvisorna och förstärka styrningen av småbarnsfamiljerna.

Förutsättningen för att få föräldrapenning enligt inkomstbortfallsprincipen är att föräldern varit tillförsäkrad motsvarande sjukpenning under minst 8 månader i följd före barnets födelse eller den beräknade nedkomsten. Högsta belopp som kan utbetalas är med nuvarande basbelopp 516 kronor om dagen. Till detta kommer som nämnts ytterligare 3 månader på garantinivån (60 kronor om dagen). Även densom 8 månader innan barnets födelse studerade, var arbetslös eller av andra skäl saknade eller hade en mycket låg sjukpenning får endast garantinivån.

5.1 Sämst ställda får mindre än en tiondel

När den föreslagna utbyggnaden av föräldraförsäkringen är slutförd skulle den som haft mycket goda inkomster innan barnet föds få en förbättring under de 18 månaderna på upp till 135 000 kronor i jämförelse med nu gällande regler. Den som endast lyfter garantinivån får nöja sig med en förbättring på 10 800 kronor, mindre än en tiondel.

Det är också anmärkningsvärt att föräldrapenning som är högre än garantinivån automatiskt följer med löneutvecklingen. Den högsta föräldrapenningen ökar t ex i år från 477 kronor till 516 kronor. Höjningar av garantinivån kräver däremot riksdagsbeslut. Detta har gjort att garantinivån för de i detta avseende sämre ställda släpar efter och att klyftorna inom föräldraförsäkringen vidgas.

5.2 Familjeplanering av imponerande mått

Den sammanlagda föräldraförsäkringen under de arton månaderna skulle enligt förslaget variera mellan knappt 33 000 kronor och nära 300 000 kronor.

Föräldraförsäkringens beroende av inkomsten åtta månader före nedkomsten leder självfallet till en familjeplanering av imponerande mått. Men inte en planering efter föräldrarnas önskemål utan för att anpassa sig till den socialdemokratiska politiken.

Det gäller först och främst att ha en så god förvärvsinkomst som möjligt 8 månader före nedkomsten. Den som har deltid bör trappa upp till heltid.

Det gäller också att se till att nästa barn föds inom 2 1/2 år. Då följer nämligen den höga föräldrapenningen med också för detta barn, även om inkomsterna under mellanperioden varit väsentligt lägre. Detsamma gäller eventuellt ytterliga barn i familjen.

Men alla har inte den möjligheten. Hur går det för dem som kanske bor så till att det är svårt att få ett förvärsarbete, än mindre ett heltidsarbete? Eller där barn nummer två inte behagar inplanera sig inom 2 1/2 år? Eller för dem där barnet kommer till utan några sidoblickar på den socialdemokratiska föräldraförsäkringens regler? De får dyrt betala sin bristande planeringsförmåga.

Mot. 1988/89
So612

5.3 Resonemanget håller inte

Regeringen hävdar också att föräldrarna får möjlighet att ordna arbete med barnen och förvärsarbete på det sätt som passar familjen bäst. Föräldraförsäkringen som kan tas ut för hela, halva eller fjärdedels dagar föreslås nämligen kunna sparas tills barnet fyller åtta år. Om en förälder är hemma på heltid under barnets första år och därefter arbetar sex timmar om dagen med hjälp av en fjärdedels föräldrapenning skulle försäkringen täcka skillnaden mellan heltid och sextimmarsdag fram tills barnet blir 3 år.

Men detta förutsätter för det första att föräldern heltidsarbetat under tiden fram till nedkomsten. Annars blir föräldrapenningen väsentligt lägre. För den som endast har garantinivån skulle en fjärdedels föräldrapenning bara ge 15 kronor om dagen, som dessutom beskattas och kan leda till lägre bostadsbidrag.

Den andra förutsättningen är att barnomsorgen kan lösas. Redan nu står många kommunala barnstugor med stängda avdelningar på grund av personalbrist, och än värre kommer det att bli under de kommande åren. 1991 skall löftet om barnomsorg för alla barn vara uppfyllt. Men det gäller endast barn över arton månaders ålder.

Hårt pressade kommuner kommer därför allt som oftast att tvingas avvisa platssökande föräldrar med barn under arton månader och i stället hänvisa till den utbyggda föräldraförsäkringen. Detta innebär att många, kanske de flesta, föräldrar inte kommer att ha någon möjlighet att förvärsarbeta på deltid innan barnet är arton månader för att spara delar av föräldraförsäkringen till tiden därefter. När de arton månaderna har gått är försäkringen uttömd.

Detta gäller också om båda föräldrarna arbetar halvtid med hjälp av halv föräldrapenning för var och en och turas om med tillsynen av barnet till dess det blir arton månader. Och därefter kvarstår orättvisorna i barnomsorgsstödet: ca 60000 kr om året för varje kommunal daghemsp plats men inte en krona åt alla de föräldrar som vill eller måste ordna barnomsorgen privat eller själva ta hand om barnen.

5.4 Dyrt att förvärsarbeta

Om en en samförälder eller ett föräldrapar arbetar heltid innan barnet blir 18 månader går de helt miste om föräldraförsäkringen under den tiden. Full föräldrapenning uppgår som nämnts till 90% av lönen före nedkomsten. Till det kommer dryga kostnader för den privata barnomsorg som föräldrarna förmodligen måste anlita, utan avdragsrätt eller vårdnadsbidrag som hjälp att täcka kostnaderna! Kostnaden för att förvärsarbeta i stället för att lyfta föräldrapenning kommer i många fall att bli så hög att det blir väsentligt

dyrare för föräldern att förvärvsarbeta än att stanna hemma hos barnet.

Mot. 1988/89

Dessa exempel visar att den flexibilitet för föräldrarna som regeringen hävdar att förslaget ger är en *luftkonstruktion* som inte håll er för verkligheten. Förslaget till utbyggd föräldraförsäkring är i stället ytterligare ett exempel på orättvisorna och styrningen i den socialdemokratiska familjepolitiken. Det bör därför avslås.

So612

6 Vårdnadsbidrag för rättvisa och valfrihet

I en gemensam borgerlig partimotion förs en rad mycket viktiga förslag fram i syfte att öka familjernas valfrihet: ge föräldrarna mer tid för barnen och ge rättvisa villkor för småbarnsfamiljer i alla delar av vårt land. Vi säger nej till socialdemokraternas förslag till utbyggd föräldraförsäkring.

Den borgerliga motionen omfattar bl a följande förslag:

- Ett beskattningsbart vårdnadsbidrag om 15 000 kronor per barn och år införs för alla barn mellan 1 och 7 års ålder. Vårdnadsbidraget påverkar inte bostadsbidragen.
- Avdragsrätt införs för styrkta barnomsorgskostnader upp till 15 000 kronor per barn och år.
- Statsbidragen till kommunerna minskas med motsvarande 12 000 kronor per heltidsplats. Samtidigt ger förslagen möjlighet att öka föräldraavgifterna vid kommunal heltidsomsorg med lika mycket. Klyftan i stöd mellan kommunal barnomsorg och andra alternativ minskar därigenom.
- Rätt att räkna ATP-år för vård av eget barn upp till dess att barnet blir sju år.

För en tvåbarnsfamilj med en förälder hemma innebär vårdnadsbidraget en förbättring på ca 23 000 kronor om året efter skatt. Ordnar denna familj i stället barntillsynen privat får de 30 000 kronor mer i handen än i dag, om de kan visa upp kostnaderna. Härigenom skapas förutsättningar för att eliminera en svart sektor i ekonomin och för att ge privata dagmammor eller barnvårdare sociala förmåner.

Skulle tvåbarnsfamiljen föredra kommunal barnomsorg ökar möjligheterna att snabbt få plats, eftersom många föräldrar genom vårdnadsbidraget fått möjlighet att välja andra alternativ, som de anser passar bättre.

I denna motion läggs en rad kompletterande moderata förslag som är ägnade att ytterligare förbättra föräldrarnas möjlighet att ta ansvar för de sina, välja arbetsfördelning och av egen kraft förbättra sin situation.

7 Familjen och skatten

7.1 Skatt efter försörjningsbörda

I Sverige tas, i motsats till flertalet andra västländer, ingen hänsyn till försörjningsbördan. I motion 1988/89 av Carl Bildt m.fl. (m) föreslås därför att ett grundavdrag för alla barn införs vid den kommunala beskattningen.

Vårt förslag innebär:

- Grundavdrag för barn med 15 000 kronor per hemmavarande barn upp till 18 års ålder vid den kommunala beskattningen. Avdragsrätten skall också omfatta hemmavarande barn mellan 18 och 20 år som går i gymnasieskolan och uppbär studiestöd.

- De som har så låga inkomster och/eller så många barn att de inte kan utnyttja grundavdraget fullt ut kompenseras genom "negativ skatt". Därigenom kommer alla att kunna tillgodogöras avdragets effekt fullt ut.

Mot. 1988/89
So612

Förslaget bör genomföras under en treårsperiod. Fullt utbyggt medför grundavdraget en skattelättnad på 4 500 kronor per barn. För en trebarnsfamilj ökar genom avdraget den disponibla inkomsten med 13 500 kronor om året.

Tillsammans med vårdnadsbidraget skulle detta betyda mycket för familjerna och inte minst ge dem möjlighet till mer tid över för barnen.

7.2 Avdrag för barntillsynskostnader

I den gemensamma partimotionen om familjepolitiken föreslår som nämnts de tre borgerliga partierna att en rätt införs till avdrag för styrkta barntillsynskostnader. Avdragsrätten bör uppgå till högst 15 000 kronor per barn i åldern ett till sju år. Förslaget kombineras med införande av ett skattepliktigt vårdnadsbidrag på 15 000 kronor per barn i motsvarande ålder.

Med ett sådant system skulle förvärvsarbetande föräldrar kunna betala mer än vad som nu är möjligt för enskild barnomsorg. Har familjen två småbarn ökar deras möjlighet att betala med 30 000 kronor. Detta är också ett betydligt bättre sätt att komma till rätta med den "svarta" barnomsorgen än familjeminster Lindqvists recept att "göra skattemyndigheterna mer effektiva".

Det blir med det föreslagna systemet också möjligt för småbarnsföräldrar att betala en betydligt högre avgift än i dag till den kommunala barnomsorgen. Detta minskar behovet av bidrag till den offentliga barnomsorgen och därmed också klyftan i stöd mellan olika barnomsorgsalternativ.

Enligt vår mening bör avdragsrätten för barntillsyn liksom vårdnadsbidraget successivt byggas ut. Ett rimligt mål bör vara att detta utvidgas till vad som motsvarar ersättningen per barn till en kommunal dagmamma.

7.3 Bättre för ensamföräldrar och underhållsskyldiga

Var femte barnfamilj är ett hushåll med en ensamstående vårdnadshavare. I drygt var tionde barnfamilj sambor vårdnadshavaren med någon annan än barnets andre förälder. Ensamboende vårdnadshavare har en mer utsatt situation än samboende. De har ofta sämre ekonomiska förutsättningar och sämre ekonomisk trygghet. De har mindre tid för samvaro med barnen.

Trots detta visas i konsumentverkets tidigare nämnda rapport 1988/89:1 "Mindre över..." att den ekonomiska situationen utvecklats särskilt dåligt för ensamstående med barn under 17 år. Detta är ytterligare ett belägg för den socialdemokratiska familjepolitikens misslyckande.

Samtidigt har många underhållsskyldiga en bekymmersam situation. Trots detta har bl a ensamförälderkommittén och senare skatteförenklingskommittén föreslagit att den redan begränsade rätten till avdrag för underhållsbidrag skulle tas bort. Avdraget för underhållsbidrag utgår i dag med högst 3 000 kronor per barn, medan underhållsbidrag normalt fastställs till minst 11 000 kronor för varje barn och år. (Bidragsförskottet som garanteras barn med underhållsbidrag uppgår 1989 till 11 160 kronor.)

Ett borttagande av avdragsrätten skulle ytterligare försvåra för en underhållsskyldig att bidra till sina barns försörjning, vilket också skulle urholka inställningen att båda föräldrarna har ansvar för barnen.

Vi tar bestämt avstånd från sådana förslag. De förslag som läggs fram i denna motion är däremot alla ägnade att underlätta såväl för ensamföräldrar som för andra barnhushåll. Det är enligt vår mening också viktigt att förstärka, inte ytterligare urholka, den underhållsskyldiges möjlighet att bidra till sina barns försörjning.

Regeringen bör därför ges i uppdrag att lägga fram förslag till förbättrad avdragsrätt för underhållsskyldiga föräldrar. Detta skulle i sin tur öka deras förmåga att betala underhållsbidrag, vilket minskar det allmännas kostnader för bidragsförskott.

7.4 Bitavdrag för småbarnsföräldrar

För att få rätt att dra av för resa med bil mellan bostad och arbetsplats krävs en minsta tidsvinst på två timmar jämfört med om resorna företas med allmänna kommunikationsmedel.

Vid dessa beräkningar medräknas inte den tid det tar att lämna och hämta barn på daghem och liknande. Ändå kan det i många fall t.o.m. vara så att daghemmet ännu inte öppnats vid den tidpunkt då föräldern måste ta tåget eller bussen för att hinna i tid till sitt arbete.

Ett minimikrav vid beräkningen av tidsvinsten är att småbarnsföräldrarna också får beakta den tid det tar att lämna och hämta barnen.

7.5 Existensminimireglerna

Reglerna om existensminimum syftar till att sätta ned skatten så mycket för bl. a. inkomstagare med stor försörjningsbörda att de kan leva på det som blir kvar av inkomsten.

Från moderata samlingspartiets sida har vi under en följd av år reagerat mot tillämpningen av existensminimireglerna. En av grunderna för existensminimireglerna är som nämnts "stor försörjningsbörda". Trots det beviljas inte ens en familj där modern på heltid vårdar sex småbarn existensminimum, därför att modern anses "frivilligt avhålla sig från att arbeta". (Daghemsvård av de sex barnen skulle kosta ca 360 000 kronor om året.) Ej heller boende i eget hus, om än aldrig så högt in-tecknat, medger rätt till existensminimum, såvida huset inte är av "enklaste beskaffenhet", dvs närmast obeboeligt för en barnfamilj.

Vi har därför krävt att existensminimireglerna skyndsamt ändras så att det klart framgår att de också får tillämpas

- vid boende i eget hem av normal beskaffenhet,
- om en förälder själv vårdar flera småbarn.

Vidare bör enligt vår mening också nödvändiga barntillsynskostnader beaktas.

Existensminimireglerna är inte lämpliga som ett mera varaktigt stöd till personer med låg skatteförmåga. Så länge en inkomstagare ligger under existensminimum kommer nämligen varje inkomstökning i sin helhet att gå till skatt, eftersom nedsättningen av skatten minskar i samma utsträckning.

Samma margineffekter uppstår emellertid i realiteten också för den som ligger under de kommunala socialbidragsnormerna och som har rätt till socialbidrag.

Till detta kommer att det enligt vår mening inte är rimligt att ett stort antal hushåll skall vara hänvisade till socialbidrag för att kunna betala skatten. Så långt möjligt bör i stället hänsyn till den låga skatteförmågan i första hand tas genom nedsättning av skatteuttaget och inte genom behovsprövade bidrag.

Även JO påpekade vid en granskning av existensminimireglerna år 1986 att det finns minst två psykologiska fördelar med existensminimum:

- Skillnaden mellan en skriftlig ansökan en gång om året till lokala skattemyndigheten och månatliga besök hos socialbyrån.
- Den som får existensminimum "klarar" försörjningen med egen lön.

Liksom så många andra skatteproblem utreds existensminimireglerna av RINK (utredningen om reformerad inkomstbeskattning). En självklar princip bör enligt vår mening vara att den som betalar skatt inte skall behöva hänvisas till socialbidrag så länge det i stället är möjligt att nedsätta skatten. Det bör också klart framgå att existensminimireglerna även får tillämpas vid boende i eget hem av normal beskaffenhet och om en förälders själv, helt eller delvis, vårdar egna små barn. Detta bör ges regeringen till känna.

8 Socialbidragen och barnfamiljerna

Utbetalningen av socialbidrag som åren 1976 till 1982 låg på oförändrad real nivå har efter regeringsskiftet 1982 ökat kraftigt. 540 000 personer – varav över hälften tillhörde hushåll med barn – erhöll socialbidrag 1987.

Olika utredningar (t ex Gustafsson: Socialbidragens expansion, Ekonomisk debatt 8/1986) tyder på att bidragstagare med barn i allmänhet betalar betydligt mer i inkomstskatt än de erhåller i socialbidrag. De måste med andra ord söka socialbidrag för att kunna betala skatten. En stegvis sänkning av skattetrycket tillsammans med införandet av det tidigare nämnda grundavdraget för barn skulle innebära väsentligt bättre möjligheter för barnfamiljerna att klara sig på sin lön också efter det att skatten betalats.

Socialbidragen skall utgöra ett sista skyddsnet när ekonomin inte räcker till för en skälig levnadsnivå. Erfarenheten av socialtjänstlagen är att socialbidrag förvägras familjer där en förälder frivilligt tar hand om barnen.

Av en dom i regeringsrätten 1987 framgår att inte ens en familj med tre småbarn på ett, tre och sju år har rätt till kompletterande socialbidrag om inte båda makarna utnyttjar möjligheten att heltidsarbeta. (I det aktuella fallet arbetade mannen heltid medan hustrun arbetade sex timmar om dagen.)

I den gamla socialhjälpslagen var vård av små barn socialhjälpgrundande. Så ej med den nya socialtjänstlagen, trots dess stolta portalparagraf: Verksamheten skall bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet.

En hemarbetande förälder, som inte ställt sig i daghems- och arbetslöshetskö anses "frivilligt avhålla sig från att arbeta" trots att hon eller han utför ett arbete som på daghem skulle kosta ca 130 000 kronor för två barn och nära 200 000 kronor för tre barn.

Socialbidrag är som nämnts alltid en nödlösning som så långt möjligt skall undvikas bl a genom ett rimligt skattesystem. När behov av socialbidrag trots allt uppstår bör egen vård av barn jämföras med motsvarande förvärvsarbete.

Socialtjänstlagen måste därför ändras så att det klart framgår att vård av egna småbarn betraktas som jämbördigt med motsvarande förvärvsarbete.

9 Begränsa behovet av inkomstprövade bostadsbidrag

De inkomstprövade bostadsbidragen har stoppat till de värsta hålen i betalningssvaga barnfamiljers plånböcker. Den dystra sanningen är emellertid att de samtidigt gör det svårare för dessa familjer att förbättra sin ekonomi. I en tvåbarnsfamilj utgår dessa bidrag i år ända upp till en inkomst på nära 180 000 kronor, i en trebarnsfamilj till en inkomst på över 210 000 kronor. Familjer som har lägre inkomster betalar inte bara marginskatt vid inkomstökningar utan mister också 20 procent av inkomstökningen i bostadsbidrag.

Detta drabbar också tillskottet till familjeekonomin när en hemarbetande förälder tar förvärvsarbete. Ju fler barn det finns i en familj, desto mindre blir i allmänhet behållningen av detta förvärvsarbete sedan skatt, minskade bostadsbidrag och barntillsynskostnader räknats bort. Man har varken råd att förvärvsarbete eller att stanna hemma hos barnen.

Inkomstprövningen sker dessutom mot familjens bruttoinkomst, utan hänsyn till hur mycket som går bort i skatt. Detta missgynnar framför allt hushåll där inkomsten främst tjänas in av *en* förälder.

Den ändring av reglerna som beslöts 1987 innebar dessutom en hårdare knytning av bostadsbidraget till boendekostnaderna. Detta innebär en ökad styrning av familjerna och en mindre valfrihet i fråga om boendet. Det kan t.ex. få till följd att barnfamiljer som bor på landsbygden finner det lönsamt att flytta till en tätort och en dyrare bostad i stället för att bo kvar på landsbygden och bekosta resorna till och från arbetet. Totalkostnaden för båda alternativen kan vara lika stor. Skillnaden är att bostadsbidraget blir väsentligt högre i det förra fallet.

I ett annat avseende har regeringen däremot tagit fasta på förslag som vi sedan länge fört fram. Vi har visat att den helt övervägande delen av familjer med fyra eller fler barn har bostadsbidrag. För att minska de orimliga marginaleffekterna i dessa hushåll och öka deras förmåga att själva förbättra sin ekonomi har vi därför krävt att de inkomstprövade bostadsbidragen så långt möjligt bör ersättas av grundavdrag vid beskattningen, lägre inkomstskatter och flerbarnstillägg. Från och med 1988 upphörde också det statliga bostadsbidraget från fjärde barnet och ersattes av ett förhöjt flerbarnstillägg. I år går man vidare på denna väg, vilket är bra.

Regeringen bör i övrigt återkomma med nytt förslag till bostadsbidrag för barnfamiljerna. För att förbättra barnfamiljernas valfrihet i boendet bör en mindre del av bostadsbidraget knytas till boendekostnaden. Bidragen bör vidare inkomstprövas mot familjens inkomst efter skatt. Regeringen bör vidare lägga fram en plan för hur bostadsbidragen för merparten av bidragstagarna successivt skall kunna ersättas med andra åtgärder utan marginaleffekt.

Målet bör vara att barnfamiljer som betalar skatt inte skall behöva uppbära inkomstprövade bidrag. De barnfamiljer som behöver inkomstprövade bidrag skall inte samtidigt behöva betala skatt.

Mot. 1988/89
So612

10 Värdesäkra garantinivån inom föräldraförsäkringen

Vid vår kritik ovan av regeringens förslag till utbyggd föräldraförsäkring har vi också påtalat bristerna i den s.k. garantinivån. Denna, som f.n. är 60 kronor om dagen följer inte med löneutvecklingen, vilket föräldrapenningen automatiskt gör. Detta drabbar naturligtvis främst de försäkringsmässigt sämre ställda och gör att klyftan i stöd ökar ytterligare.

Från moderat håll har vi upprepade gånger påtalat det orimliga i detta och föreslagit att garantinivån skall bestämmas till 1/365 av basbeloppet för varje dag. Det skulle i år motsvara 76 kronor om dagen.

11 Barnomsorgen

11.1 Trygghet och kontinuitet i omsorgen

De första åren i livet är av avgörande betydelse för barnens fortsatta utveckling. Före tre års ålder grundläggs en människas personlighet.

Ett grundläggande behov hos det lilla barnet är att det får känna sig älskat och accepterat av en eller ett fåtal vuxna. I samspelet med föräldrar eller annan vuxen läggs grunden till barnens jaguppfattning och självförtroende. Den känslomässiga tryggheten är särskilt viktig för barn under tre år. Den ger tillvaron den stabilitet som är en förutsättning för en harmonisk utveckling.

De flesta småbarnsföräldrar vill själva få möjlighet att ta hand om sina barn under de första viktiga åren. Bra barnomsorg i olika former är dock ett nödvändigt och viktigt stöd för föräldrar och barn. Föräldrar som förvärvsarbetsbetar måste veta att barnen har det bra. Barnomsorgen måste vara av hög kvalitet och ge barnen trygghet och kontinuitet i omsorgen.

Föräldrarna vet bäst vilken barnomsorg som är bäst för de egna barnen. Det är viktigt att föräldrarna kan välja den omsorgsform de har mest förtroende för; att de själva är hemma hos barnen, att en annan vuxen går in medan föräldrarna arbetar. För många barn ger morfar, farmor, granne eller dagmamma/pappa känslomässig trygghet. Andra vill ha daghem i enskild eller kommunal regi eller trefamiljssystem.

11.2 Bristen på personal

De flesta daghem torde vara av god kvalitet. Kommunala daghem med stora barngrupper och stor omsättning på personal har dock blivit allt fler. Personalen får då svårt att ge den känslomässiga trygghet och varaktiga kontakt som är så viktig under barnens första levnadsår. Med den stora personalomsättning som i dag finns vid många daghem vågar inte barnen "investera" sina känslor i någon. De blir i stället oroliga och otrygga.

Daghemspersonalen lägger ner ett stort arbete för att skapa en god föräldrakontakt och en god miljö för barnen. Många gånger är dock uppgiften omöjlig på grund av alltför stora barngrupper och långa vistelseti-

der för barnen. Daghemspersonalen känner sig ofta maktlös och otillräcklig, vilket i sin tur kan leda till vantrivsel och känsla av vanmakt.

Personalbristen inom den kommunala barnomsorgen har blivit ett snabbt växande problem. Många daghem har inte kunnat öppnas på grund av personalbrist. Andra har tvingats stänga. De föräldrar som drabbas får stora svårigheter att ordna sin barnomsorg med ytterligare otrygghet för barnen.

Socialstyrelsen har också sagt ifrån att det inte kommer att finnas personal nog för att uppfylla socialdemokratiens löfte om kommunal barnomsorg för alla barn över 18 månader år 1991. Genom att förhindra andra alternativ än kommunala daghem eller möjligen föräldrakooperativ liksom genom sin negativa inställning till dagbarnvårdarna binder regeringen ris åt egen rygg. Risker är överhängande för en helt oacceptabel urholkning av standarden och kvaliteten inom den kommunala barnomsorgen. Att detta i sin tur skulle leda till ytterligare personalflykt säger sig självt.

En av flera orsaker bakom daghemskrisen kan vara de små möjligheter som personalen i dag har att påverka sin arbetssituation. Möjligheten att byta arbetsgivare finns inte heller i någon större utsträckning. Inte heller tillåts förskollärare att driva daghem i egen regi där det finns möjligheter att utveckla egna idéer. Det kommunala monopolet medför att det inte finns så stort utrymme för alternativ eller utveckling av verksamheten. Detta drabbar både familjerna och personalen.

Nämns bör att de alternativa daghem som trots allt finns inte bara har mindre personalomsättning utan också betydligt fler sökande till lediga tjänster. Säkert skulle också fler stanna inom barnomsorgen om det blev möjligt att få statsbidrag också för deltid daghem, öppna t ex 6-7 timmar.

11.3 Barnomsorgens mål och innehåll

Samhällets utbud av barnomsorg skall ses som ett komplement till föräldrarna och ge möjlighet för båda föräldrarna att förvärvsarbeta. Många föräldrar önskar själva vårda sina barn under de första viktiga småbarnsåren. Vårdnadsbidraget och grundavgiften för barn ger ökade möjligheter till detta.

Omsorgen om barnen skall utformas med utgångspunkt från familjens önsningar och barnens behov. Hänsyn skall i första hand tas till vad som i det enskilda fallet är bäst för barnen. Det förutsätter att det finns många alternativ att välja mellan och att det allmännas stöd är neutralt och rättvist.

Enligt vår mening måste barns behov av att lära tas till vara. I en annan partimotion föreslår vi att eleverna normalt skall börja skolan vid sex års ålder, såvida inte en senare skolstart skulle visa sig bättre för den enskilde eleven. Därutöver behövs för barnen före skolstarten en bättre förberedelse för skolan än vad som erbjuds i dag.

Allt eftersom barnen blir äldre och den intellektuella och känslomässiga mognaden ökar bör kunskapsförmedling och färdighetsträning öka. Barn har behov av pedagogisk träning som förberedelse för skolan så att deras nyfikenhet och intresse att lära stimuleras. De behöver också lära sig att ta hänsyn, vänta, koncentrera sig och samarbeta för att på så vis få en grund för goda arbetsvanor och inläring.

Vi föreslår därför att skolstyrelsen skall vara ansvarig för den del av

verksamheten i den kommunala förskolan som förbereder barnen för lågstadiet under året före skolstarten. I konsekvens med detta krav bör skolöverstyrelsen få uppdraget att utforma det pedagogiska programmet för denna del av verksamheten. Den allmänna förskolan bör ses som basen i skolsystemet och utvecklas mot en mer skolförberedande förskola.

Det pedagogiska programmet skall utgå ifrån att varje människa är unik och har ett egenvärde. Det skall bygga på den tradition av humanism och medmänsklighet som grundas på kristna värderingar och förmedla konkret kunskap om demokratiska värderingar. Den pedagogiska verksamheten skall hos barnen befästa grunduppfattningen att alla har lika värde samt rätt till självbestämmande och integritet.

Förutom ovan angivna riktlinjer för vad ett pedagogiskt program skall innehålla bör det också slås fast att samma krav på allsidighet och objektivitet som gäller för grundskolan också skall gälla i den kommunala förskolan. Föräldrar skall med fullt förtroende kunna skicka sina barn till förskolan. Man måste ta hänsyn till att föräldrarna har olika uppfattningar om hur känsliga frågor skall presenteras för barnen.

11.4 Rättvisastatsbidrag för valfrihet och mångfald

Det är i dag möjligt för föräldrar kooperativt att driva daghem med samma statliga stöd som kommunala daghem. En förutsättning är att de tas upp i kommunens barnomsorgsplan. Även "ideella" organisationer har en sådan rätt till statsbidrag. Personaldrivna daghem har däremot ingen rätt till statsbidrag, trots att det borde vara en mycket naturlig och stabil verksamhetsform, ej heller daghem av typ Pysslingen. Reglerna för rätten till statsbidrag till de alternativa daghemmen är också oklara. I praktiken kan socialstyrelsen skönsmässigt avgöra om en "ideell" organisation har rätt till statsbidrag för ett daghem eller inte. Detta är otillfredsställande också från rättssäkerhetssynpunkt.

För att förbättra valfriheten för både föräldrar och personal bör enligt vår mening alla daghem, som uppfyller de kvalitetskrav som alltid måste ställas, ha rätt till samma statsbidrag som de kommunala eller kooperativa daghemmen.

De statsbidragsregler som gäller från år 1988 innebär att statsbidrag endast betalas ut till daghem som är öppna minst åtta timmar om dagen. Detta omöjliggör i praktiken tillkomsten av sådana förskolor som är öppna tex åtta timmar om dagen och som skulle tillgodose både barnens behov av pedagogik och samvaro och tillsynsbehovet för många föräldrar med kortare arbetstid.

Statsbidraget till deltidförskolorna är orimligt lågt i förhållande till heltidförskolorna. En hel deltidförskoleavdelning får samma statsbidrag som en enda daghemsplats. Statsbidragen till heltidsdaghem, daghem öppna kortare tid än åtta timmar samt till deltidförskolorna bör ges en likvärdig utformning.

Deltidförskolor som drivs av annan huvudman än kommunen får inte heller något som helst statsbidrag med gällande regler. Detta är orimligt. Kristna förskolor eller förskolor med alternativ pedagogik skulle utgöra ett

för både föräldrar och personal välkommet komplement till de kommunala deltidsskolorna. De bör således få samma statsbidrag som de kommunala deltidsskolorna.

Mot. 1988/89
So612

11.5 Familjedaghemmen och dagbarnvårdarna

Familjedaghemmen utgör ett värdefullt alternativ i barnomsorgen.

Vård i stora grupper är t.ex. många gånger mindre lämplig för de riktigt små barnen av såväl psykologiska som medicinska skäl. Små barn är infektionskänsliga efter som deras immunförsvar ännu inte är färdigutvecklat.

Familjedaghem är ett oundgängligt alternativ för infektionskänsliga barn över huvud taget, för barn som behöver en lugnare miljö, för många glesbygdsbarn och för barn vars föräldrar arbetar på obekvämt arbetstid. Många skolbarn orkar inte med att även efter sin arbetsdag i skolan vistas i en kollektiv miljö. Familjedaghemmen är således i många fall ett lika bra eller bättre alternativ än fritidshemmen.

Trots detta missgynnas familjedaghemmen i många avseenden av den socialdemokratiska regeringen. Statsbidraget för ett barn i familjedaghem uppgår som mest till 16 500 kr om året mot nära 30 000 kr för en daghemsplats. Detta kan göra en familjedaghemsplats dyrare för kommunen, även om den i verkligheten kostar mindre.

Regeringen motsätter sig också statsbidrag för dagbarnvårdarens egna barn. Endast om dagbarnvårdarna byter barn med varandra räknas vården som ett riktigt och statsbidragsberättigat arbete. Resultatet av denna otidsenliga inställning kan bli att dagbarnvårdarna slutar med sitt arbete och att både deras egna barn och övriga dagbarn i stället tvingas ställa sig i barnomsorgskön.

Statsbidragsreglerna bör enligt vår mening skyndsamt ändras så att missgynnandet av familjedaghemmen och dagbarnvårdarna upphör.

12 Familjepensioneringen

Nya regler för efterlevandeskyddet inom den allmänna försäkringen träder i kraft 1 januari 1990. Dessa innebär i allmänhet förbättringar för änkor, änklingsor och sambor med barn upp till 12 års ålder. Även barnpensioneringen förbättras och utsträcks till 20 års ålder när barnen fortfarande studerar. Den livsvariga efterlevandepensionen för alla änkor kommer dock successivt och efter långtgående övergångsregler att försvinna.

Även om änkor, änklingsor och efterlevande sambor med barn kan visserligen få särskild efterlevandepension om deras möjligheter att försörja sig genom dödsfallet nedsätts med minst hälften. Trots detta kommer emellertid de nya reglerna att innebära behov av ytterligare åtgärder till skydd för makar med låg eller ingen inkomst.

Det är viktigt att föräldrar kan ägna tillräcklig tid, på heltid eller deltid, åt vården av barnen utan att därför komma i sämre läge på äldre dar. Rätten att räkna ATP-år för vård av egna barn bör därför utvidgas till att gälla alla förskolebarn. Till detta kommer att de s.k. 15- och 30-årsreglerna får ökad betydelse genom att kvinnornas behov av att bygga upp en trygghet genom egen ATP-pension ökar.

Pensionssystemet bör inte heller lägga sig i familjernas sätt att ordna arbetsfördelning och barnomsorg. Från moderat håll har vi därför krävt att giftorätt i under äktenskapet intjänad ATP bör möjliggöras. En sådan skulle betyda mycket för kvinnor som huvudsakligen varit hemarbetande under äktenskapet men där makarna skiljs efter flera års äktenskap. En sådan rätt skulle också betyda mycket för efterlevande make, om den avlidne maken haft de huvudsakliga inkomsterna under äktenskapet. Pensionsberedningen har på vårt förslag lovat att grundligt utreda denna fråga.

Det är också angeläget att inga hinder läggs i vägen för dem som själva vill ordna ett kompletterande försäkringsskydd.

En viktig förutsättning föreligger genom "fribrevseffekten" i övergångsbestämmelserna till de nya reglerna för efterlevandepensioneringen. Den innebär att de som vid de nya reglernas ikraftträdande hunnit en bit upp i åren har en grundplåt till en änkepension som endast behöver byggas på med ett mindre belopp och till en lägre kostnad än som annars skulle krävas.

På förslag av moderata samlingspartiet uttalade socialförsäkringsutskottet att en utgångspunkt när de gäller beskattningsfrågorna "skall därvid vara att de grundläggande avdragsvillkoren avseende premier för frivilliga pensionsförsäkringar inte försämrats."

Pensionsförsäkringar är ett långsiktigt sparande. Finansministerns förslag om en årlig skatt på 30 procent av kapitalet i försäkringsbolagens pensionsfonder skulle radikalt försämra avkastningen på pensionssparandet och göra det svårt att garantera dess värde. Detta kan inte accepteras och strider enligt vår mening mot det av socialförsäkringsutskottet gjorda uttalandet.

Vi anser vidare att avdrag bör medges utan begränsning när det gäller premier för efterlevandeförsäkring och att möjligheten att erhålla avdrag för premie för makens pensionsförsäkring bör återinföras. Rätt till avdragsgillt pensionssparande i bank bör också införas, där de sparade medlen beskattas när de tas ut.

13 Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

[att riksdagen hos regeringen begär förslag till en förbättrad avdragsrätt för underhållsskyldiga föräldrar,¹]

[att riksdagen hos regeringen begär förslag innebärande att vid beräkning av tidsvinst vid resa med bil till och från arbetet också får inräknas den tid det tar att lämna och hämta barn på daghem o.d.,¹]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om reglerna för existensminimum,¹]

1. att riksdagen hos regeringen begär skyndsamt förslag till sådan ändring av socialtjänstlagen att där klart framgår att vård av egna barn skall betraktas som jämbördigt med motsvarande förvärvsarbete,

[att riksdagen hos regeringen begär förslag som innebär att bostadsbidragens konsumtionsstyrande effekt minskar och bidragen prövas mot inkomst efter skatt och att en plan framläggs enligt vilken bostadsbidragen stegvis och så långt möjligt ersätts med grundavdrag för barn, lägre skattetryck i övrigt samt flerbarnstillägg,²]

[att riksdagen avslår regeringens proposition om utbyggd föräldraförsäkring vad gäller hemställen i socialdepartementets bilaga,³]

[att riksdagen beslutar att garantinivån inom föräldraförsäkringen från den 1 januari 1989 skall uppgå till 1/365 av basbeloppet om dagen,³]

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att skolstyrelsen skall ansvara för den verksamhet i förskolan under året närmast före skolstarten,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vikten av att det pedagogiska programmet för förskolan bygger på och syftar till att hos barnen inpränta den respekt för medmänniskors självbestämmande, lika värde och integritet som vilar på bl.a. kristen grund,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag till statsbidragsregler för barnomsorgen som inte missgynnar familjedaghemmen. Reglerna bör vidare vara neutrala gentemot olika huvudmän och även möjliggöra statsbidrag för alternativa deltidförskolor liksom för daghem öppna kortare tid än åtta timmar enligt vad i motionen anförts,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbättrade villkor för tecknande av frivilliga tilläggsförsäkringar.¹]

Stockholm den 19 januari 1989

Carl Bildt (m)

Lars Tobisson (m)

Anders Björck (m)

Görel Bohlin (m)

Rolf Dahlberg (m)

Gunnar Hökmark (m)

Arne Andersson (m)
i Ljung

Ingegerd Troedsson (m)

Bo Lundgren (m)

Rolf Clarkson (m)

Ann-Cathrine Haglund (m)

Gullan Lindblad (m)

Sonja Rembo (m)

¹ 1988/89:Sk342

² 1988/89:Bo214

³ 1988/89:Sf253